

EYE

on Finance

2024 ▶ NUMMER 2

Sustainability Reporting Landscape

▶ BOARD MATTERS ◀

**Waarom je de bestaande economie
niet zomaar kunt afschaffen**
Hans Janssen Daalen - commissaris

▶ COLUMN ◀

Weg met de extreme focus op risico's
Nancy Kamp-Roelands - Rijksuniversiteit Groningen

▶ ROUND TABLE ◀

CSRD is geen simpel succesrecept
Mariska van Donge - a.s.r.
Roderik Meeder - Rabobank
Nelmar Hamman - EY

EYE on Finance
is een periodieke uitgave van Ernst & Young Accountants LLP voor relaties in de financiële sector.

Contact
Ernst & Young Accountants LLP
T.a.v. EY Brand, Marketing
and Communications
Postbus 2295
3000 CG Rotterdam
Tel. 088 407 10 00
E-mail: info@nl.ey.com
Internet: ey.com/nl

Redactie EY
Jennifer van Eekelen,
Joost Elsenburg (HVG),
Nelmar Hamman,
Shokhan Masifi,
Maurice van der Meer,
Jan Slager,
Marc Welters.

Met medewerking van
Suzanne Geurts, Dirk van der Lit
en Nart Wielaard

Ontwerp & vormgeving
ClubgeistBVH

Drukwerk
Damen Drukkers

Disclaimer
EY kan geen aansprakelijkheid
aanvaarden voor de gevolgen van
activiteiten die worden ondernomen
op basis van informatie in deze uitgave.
Dit magazine, de inhoud en de
vormgeving ervan, zijn eigendom
van Ernst & Young Accountants LLP.
Alle rechten worden voorbehouden.
Niets van deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand,
openbaar gemaakt, of voor al dan
niet commerciële doeleinden worden
gebruikt, in enigerlei vorm of op
enigerlei wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën,
opnamen of op enige andere manier,
zonder schriftelijke toestemming van
Ernst & Young Accountants LLP.

Eye on Finance digitaal ontvangen
Eye on Finance is ook digitaal
beschikbaar op onze website
ey.nl/eyeonfinance. In het kader
van duurzaamheid streven wij
ernaar om zo min mogelijk gedrukte
exemplaren te verspreiden.

Wilt u dit magazine liever digitaal
ontvangen, stuur dan een e-mail naar:
shirley.van.breukelen@nl.ey.com

Uitschrijven
Wilt u dit magazine niet meer
ontvangen? Of wilt u helemaal
geen EY-marketing communicatie
meer ontvangen? Mail dit dan naar:
gdpr.consent@nl.ey.com

INHOUD

05 VOORWOORD

Duurzaamheid als persoonlijke missie

Nelmar Hamman (EY): "In feite is duurzaamheid een *business transformation* die ingrijpt in het gedrag van mensen en organisaties."

06 BOARD MATTERS

Waarom je de bestaande economie niet zomaar kunt afschaffen

"Kapitaal heeft een sterk sturende kracht," vindt commissaris Hans Janssen Daalen, die positief is over de bijdrage die de sector kan leveren aan de duurzaamheidstransitie.

10 THEMA-ARTIKEL

"Feiten over ESG zijn belangrijker dan meningen"

ESG-rapportages, ingewikkeld? Ja, maar Broes Breyne (Ayvens) kijkt eigenlijk wel uit naar de nieuwe wetgeving. "Het raamwerk moedigt ons aan om een stapje verder te gaan."

14 KORT NIEUWS

16 KLANTINTERVIEW

Hoe je de doorsnee lezer over duurzaamheid vertelt

Ronald van Dijk en Joël Habets (Pensioenfonds Rail & OV) over de leerzame reis van hun duurzaamheidsverslag. "Schrijven scherpt je eigen denken."

18 DIGITALISERING

Waarom je ESG-geknutsel in Excel moet vermijden

In reactie op alle nieuwe ESG-wetgeving waarschuwt Daan Smulders (EY) dat je niet in de valkuil van houtje-touwtje-oplossingen moet trappen, want dan heb je straks veel extra werk.

20 ESSAY

Verandert de 'alfabetsoep' van ingrediënten?

Tot nu toe verzoop *sustainability reporting* bijna in een 'alfabetsoep' van wetgeving. Maar er is hoop, aldus Michiel van der Lof (EY): wereldwijd blijven er nog drie frameworks over.

24 COLUMN

Weg met de extreme focus op risico's

"De financiële sector is van oudsher geneigd de verslaggeving zo omvangrijk te maken dat gebruikers door de bomen het bos niet meer zien," constateert Kamp-Roelands (RUG). En dat moet anders.

26 ROUND TABLE

Waarom CSRD geen simpel succesrecept is

Onder leiding van Marc Welters (EY) discussiëren Mariska van Donge (a.s.r.), Roderik Meeder (Rabobank) en Nelmar Hamman (EY) over de vraagtekens van CSRD.

30 VIJF VRAGEN

Taco Bosman (EY) beantwoordt vijf vragen over netto-nul.

Nelmar Hamman

Partner EY Corporate Reporting Services

T +31 (0)6 1195 8649

E nelmar.hamman@nl.ey.com

Duurzaamheid als persoonlijke missie

Duurzaamheid is voor mij veel meer dan een onderwerp waar ik me in mijn professionele leven dagelijks mee bezighoud. Het is een persoonlijke missie. Mijn bevlogenheid voor het thema wortelt in persoonlijke ervaringen. Toen ik als kind in Zuid-Afrika opgroeide, maakte ik kennis met de enorme invloed van sommige bedrijven in de mijnbouwindustrie op de samenleving. Later ontdekte ik de discrepantie tussen de financiële performance van mijnbouwondernemingen en hun negatieve effecten op het milieu en de sociale omgeving. Want dergelijke bedrijven creëerden een eigen maatschappelijke omgeving die vaak tekortschoot voor werknemers en hun families. Niet zelden leefden ze met bijvoorbeeld een groot gebrek aan scholen, winkels, parken en speelvoorzieningen.

Omdat ik al vroeg met dit soort misstanden werd geconfronteerd, heb ik me altijd verbaasd over de euforie over het financiële succes van dergelijke bedrijven. En dat terwijl we de minder florissante aspecten van de bedrijfsvoering niet eens in de jaarrekening terugzien. Als jonge accountant was het voor mij nog maar een kleine stap om met Integrated Reporting aan de slag te gaan.

Toen ik zes jaar geleden naar Nederland kwam om me met financiële verslaglegging bezig te houden, was Integrated Reporting hier nog

onontgonnen terrein. Dat beeld is razendsnel gekanteld met de komst van de Green Deal van de Europese Commissie en The Sustainability Standards Board van de IFRS Foundation. De ontwikkelingen rond duurzaamheid hebben zich in zo'n hoog tempo voltrokken, dat ik me als Integrated Reporting professional inmiddels als een vis in het water voel. Mooi vind ik dat bedrijven zich ervan bewust worden dat duurzaamheid verdergaat dan verslaglegging; het thema beïnvloedt ook de bedrijfsstrategie en het risicomanagement. In feite is duurzaamheid een *business transformation* die ingrijpt in het gedrag van mensen en organisaties.

Als het gaat om reporting hoop ik dan ook dat bedrijven zich niet blindstaren op additionele toelichtingsvereisten van bijvoorbeeld CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive), maar dat ze intrinsiek gemotiveerd zijn om het goede verhaal te vertellen. We zien steeds meer voorbeelden van organisaties die ESG (Environmental, Social en Governance) structureel inbedden in de bedrijfscultuur. Navigeren door het duurzaamheidslandschap wordt op die manier een reis met mooie uitdagingen. Want het uiteindelijke doel is meer dan de moeite waard: de temperatuurstijging op aarde stoppen en maatschappelijke problemen aanpakken, zoals ongelijkheid en extreme armoede. Laten we met dat doel voor ogen samen op reis gaan.

Ik wens u veel leesplezier en hoop dat wij met deze editie van Eye on Finance in de letterlijke zin van het woord bijdragen aan *a better working world*.

Geld brengt zaken in beweging

Met de herallocatie van kapitaal kunnen assetmanagers bijdragen aan de duurzaamheidstransitie. Maar bepaalde bedrijven uitsluiten is daarbij minder effectief dan deze bedrijven beïnvloeden om hun koers aan te passen. Met de komende wetgeving wordt het gesprek over dit thema niet meer vrijblijvend gevoerd.

Waarom je de bestaande economie niet zomaar kunt **afschaffen**

Hans Janssen Daalen is oud-industrievoorman in het assetmanagement (DUFAS, EFAMA, DNB Platform voor Duurzame Financiering) en commissaris bij verschillende partijen in de branche, zoals Optimix, Cardano en Zwitserleven Beleggingsfondsen. In gesprek met Jan Slager van EY geeft hij zijn persoonlijke visie op de nieuwe, duurzame rol van assetmanagers. “Zij kunnen een andere manier van denken in ondernemingsland stimuleren.”

“

De mantra ‘If you fail to plan, you plan to fail’ onderschrijf ik van harte’

“Pensioenfondsen, vermogensbeheerders en andere partijen zijn op aarde om kapitaal van burgers te herinvesteren in de economie.

Met die herallocatie van kapitaal kunnen ze een belangrijke bijdrage leveren aan veranderingen in de economische structuur. Het is dan ook volstrekt logisch dat autoriteiten zwaar leunen op deze sector om de duurzaamheidstransitie te financieren. De Europese Green Deal en de daaropvolgende wet- en regelgeving gaat daar ook expliciet vanuit.

Ambassadeurswerk

Het pakket aan wet- en regelgeving

ontwikkelt zich op dit moment nog. Kijk je hier door je oogcharen naar, dan is het goede nieuws in elk geval dat dit een einde aan veel vrijblijvendheid maakt. Assetmanagers gaan inmiddels diepgaande gesprekken aan met grote klanten en het bredere publiek over duurzaamheid. Dat was al begonnen met de komst van SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) en dat krijgt met nieuwe Europese wetgeving nog meer nadruk.

Groene mantra

Grote beleggers gaan zich steeds meer een mening vormen over duurzaamheid, terwijl de urgentie om tot actie over te gaan groeit. Toezichthouders laten zich ook nadrukkelijk horen en specifiek voor Nederland heeft Frank Elderson vanuit zijn functies bij De Nederlandsche Bank en de Europese Centrale Bank veel ambassadeurswerk gedaan. Een van zijn mantra's over de duurzaamheids transitie is: *'If you fail to plan, you plan to fail'*. En die kan ik van harte onderschrijven.

Langere adem

Zo'n transitie vergt natuurlijk een wat langere adem en soms zou je sneller willen. Een van de uitdagingen waar assetmanagers tegenaan lopen: het liefst zouden ze nu al goede *sustainability reports* van bedrijven willen hebben om vast te stellen hoe robuust de duurzaamheidsplannen echt zijn. Dat is tenslotte belangrijke munitie voor het gesprek met de bedrijven waarin ze investeren. Daar is nog even geduld voor nodig.

Niet afschaffen

Ik ben positief over de bijdrage die de sector kan leveren aan de duurzaamheidstransitie. In algemene zin: kapitaal heeft een sterk sturende kracht. Soms in negatieve zin, zoals we zien in de uitwassen van het kapitalisme. Maar ik ben ervan overtuigd dat kapitaal ook een positief sturende kracht kan uitoefenen. Precies daarom pleit ik ervoor dat assetmanagers niet moeten kiezen om bepaalde partijen uit te sluiten - zoals bedrijven in de fossiele industrie - maar traditionele bedrijven vooral moeten stimuleren tot verandering. Eigenlijk is er ook geen andere optie om te komen tot een krachtige transitie. Want we kunnen de bestaande economie niet zomaar afschaffen.

Duidelijkheid

Die route is in de publieke perceptie een wat lastiger te verkopen verhaal dan simpelweg bedrijven uitsluiten. Maar daar moeten we niet voor wegllopen.

Wat bijvoorbeeld helpt bij de communicatie is dat toezichthouders als de ESMA en AFM inzetten op meer duidelijkheid in de naamgeving van beleggingsfondsen. Dan weet je als belegger wat je krijgt. Het Verenigd Koninkrijk zet de toon bij de route naar transitieprocessen. Daar moeten toezicht en wetgeving al langere tijd bedrijven tot een transitie prikkelen. Een gespecialiseerde Transition Plan Taskforce ontwikkelt daar nu een standaard voor transitieplannen van ondernemingen.

Denkwijze omarmen

En dat is precies waar grote beleggers in mijn ogen op moeten focussen en gelukkig zie je dat het Europese vasteland ook die kant op beweegt. In essentie is het heel simpel: als je een onderneming echt wil veranderen, moeten de mensen in die onderneming een andere manier van denken omarmen. Dat is wat je moet stimuleren en assetmanagers kunnen daar een belangrijke rol in spelen.

Ander profiel

Dat vergt wel een ander profiel van medewerkers, en vooral

ook een samenwerking tussen verschillende kennisgebieden. Vroeger keek een belegger met een financiële bril naar het verdienvermogen. Nu is het bijvoorbeeld zaak om een oordeel te vellen over hoe een onderneming enerzijds moderne technologie gebruikt en anderzijds hoe toekomstbestendig het verdienvermogen is - alles in het licht van de duurzaamheidstransitie.

Scherper gesprek

Gaat het allemaal snel genoeg? Sommige activistische groeperingen en ngo's vinden van niet en kiezen een meer radicale route. Ook zij vervullen hun rol. Soms hebben we radicale acties nodig om de transitie een impuls te geven. En een bestuurder van een onderneming die met een rechtszaak te maken krijgt, zal niet gaan juichen. Maar het resulteert er wel in dat het gesprek over de transitie weer scherper wordt gevoerd."

“
**Soms hebben we
radicale acties nodig
om de transitie
een impuls te geven**

Liever leiden dan volgen

In een economie waar duurzaamheid een centrale rol speelt, is het kostbaarder om te leiden dan om aarzelend te volgen. Modellen laten daar geen twijfel over bestaan. Broes Breyne van Ayvens pleit dan ook hartstochtelijk voor een op feiten gebaseerde analyse van risico's en kansen. Dat levert een strategie op die zowel goed is voor het bedrijf als voor de maatschappij.

“Feiten over ESG zijn belangrijker dan meningen”

De duurzaamheidsstrategie PowerUp 2026 van Ayvens - de merknaam waaronder ALD|LeasePlan samen verdergaan - laat geen misverstand bestaan over de stevige ambities van de leasemaatschappij. Broes Breyne is verantwoordelijk voor ESG risk management en toont zich in gesprek met Tatiana Fetisova van EY positief over de impact van recente wet- en regelgeving. “Het raamwerk moedigt ons aan om een stapje verder te gaan.”

Er is geen twijfel mogelijk: klimaatverandering en schade aan de planeet vragen om actie. En juist de mobiliteitssector kan daar zeker een steentje aan

bijdragen. Ayvens presenteert zich als een van de voorlopers en verkeert daarbij in een bijzondere positie: in tegenstelling tot veel andere leasemaatschappijen is Ayvens een ECB-gereguleerde financiële instelling.

Dat impliceert strengere eisen vanuit toezichhouders voor ESG risk management (Environmental, Social en Governance). Is dat een nadeel?

“Zeker niet. Wij zien een robuust raamwerk voor het management van

“

Dwing jezelf om de feiten zo objectief mogelijk op tafel te krijgen

ESG-risico's juist als een prima basis om net een stapje verder te gaan op het gebied van duurzaamheid. Het raamwerk moedigt ons aan om de duurzaamheidsstrategie stevig vorm te geven.”

Hoe ambitieus is die strategie?

“De uitdagingen op het vlak van duurzaamheid zijn groot, dat is wel duidelijk. En we zien ook dat we als leasemaatschappij veel handelingspotentieel hebben. Daarbij is de transitie naar elektrisch rijden natuurlijk de kern, want de elektrificatie van het wagenpark vermindert de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, wat ons toelaat op groene electriciteit over te schakelen. Daarbij zijn tal van factoren belangrijk. Zo kunnen elektrische auto's een grote rol spelen in het elektriciteitsnetwerk, omdat de batterij het netwerk kan ontlasten als buffer voor de pieken en dalen op het net. Maar kijk ook naar de economische levensduur van de auto's. Een verlenging daarvan is goed voor de duurzaamheid, maar kan een spanningsveld opleveren met het beleid van verzekeraars. Verder kan gedragsverandering van onze klanten positief bijdragen aan de transitie, en als leasemaatschappij kunnen we dat met diverse mobiliteitsoplossingen stimuleren. Kortom, er is nog veel mogelijk.”

Je bent verantwoordelijk voor risk management. Hoe zie je die rol in relatie tot de duurzaamheidsstrategie?

“Risk management speelt een sleutelrol. In essentie is het heel simpel: elk bedrijf dat de duurzaamheidstransitie ontkent, heeft oogkleppen op. En risk management zorgt ervoor dat die oogkleppen afgaan en plaatsmaken voor heldere inzichten. Het maakt bijvoorbeeld duidelijk dat de kredietwaardigheid van klanten verandert onder invloed van de transitie naar een duurzame wereld. Het maakt inzichtelijk hoe de waarde van de activa - het onderpand - verandert.

En hoe bepaalde aspecten van het businessmodel onder druk komen te staan in de toekomst. Op deze en andere ontwikkelingen krijg je vat door goed risicomanagement. En dus is het zaak om de feiten te laten spreken, en op basis daarvan je strategische beslissingen te nemen. Je moet jezelf dwingen om zo objectief mogelijk de feiten op tafel te krijgen, zeker omdat we als mens geconditioneerd zijn om te snel conclusies te trekken. Zonder dat we de feiten precies kennen.”

Over die feiten is nog weleens discussie. De productie van de batterij voor zo'n auto vergt tenslotte ook veel CO₂-emissies.

“

In een duurzame wereld verandert de kredietwaardigheid van klanten

“Precies daarom is het zo belangrijk om je een goed, integraal beeld van de feiten te vormen. Het verhaal over de impact van die batterij blijkt dan nogal populistisch te zijn. Want daarbij gaat het maar om

een fractie van de totale CO₂-uitstoot van elektrische auto's over de volledige levenscyclus. Het overgrote deel van de emissies komt voort uit het gebruik van de auto. En dat gebruik is bij een elektrische auto veel efficiënter, en kan ook fossielvrij. Bovendien, als je een eerlijke vergelijking wilt maken met verbrandingsmotoren, dan zou je eigenlijk ook de ecologische impact als gevolg van oliepijpleidingen en afgedankte boorplatformen moeten meenemen...”

Wie het feitencomplex goed op orde heeft, krijgt daarmee dus de munitie in handen om future proof te worden?

“Precies. Het bedrijfsleven is nog steeds een dynamiek van winnaars en verliezers. Degenen die zich het beste aan veranderende omstandigheden weten aan te passen, komen er het sterkst uit. Investeren in duurzaamheid

vergt een investering, maar kan ook een *early mover*-voordeel opleveren: bedrijven die tien jaar geleden in energie-efficiëntie hebben geïnvesteerd, plukken nu iedere dag opnieuw de vruchten. Je moet in de kopgroep zitten als het gaat om het begrip van de risico's en kansen. Maar dat goede begrip is niet altijd eenvoudig. En voor een daadwerkelijk goed inzicht en de integratie in je strategie heb je veel bouwstenen nodig. Het hele verhaal zelfs, want met een halve fiets kun je niets.”

De Europese Centrale Bank legt in haar toezichthoudende rol veel focus op ESG. Terecht?

“Wat mij betreft wel. Niet omdat de toezichthouder een activistische rol moet spelen, maar omdat het past bij het mandaat. Het kernmandaat is prijsstabiliteit. Het secundaire mandaat is ondersteuning van EU-beleid. En *last but not least* gaat het om monetaire stabiliteit: financiële instellingen moeten voorbereid zijn op de toekomst, en daarin speelt de duurzaamheidstransitie een grote rol.

Financiële instellingen zullen uiteindelijk vanuit welbegrepen eigenbelang een duurzaamheidsstrategie uitvoeren, simpelweg omdat ze over tien jaar nog steeds relevant willen zijn. Net daarom moet de toezichthouder de lat hoog leggen.”

Heeft de bancaire sector bij de implementatie van CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) voordeel van het feit dat er al veel ervaring met regelgeving is opgedaan?

“Wie de ECB-guidance over Climate & Environment heeft geïmplementeerd, heeft daarmee een eerste basis gelegd. De governance over dit belangrijke vraagstuk staat dan. Materialiteitsanalyse is niet nieuw. Ook de bespreking van de duurzaamheidsstrategie en het bijbehorende vocabulaire is bekend terrein. Dat helpt. De ECB heeft een blauwdruk opgeleverd die instellingen helpt om door ESG-risicomanagement te navigeren. Wat niet wegneemt dat het een uitdagende reis is. Het is geen sprint, maar eerder een triatlon met meerdere disciplines.”

“Behoeftte aan financieel advies groter dan ooit”

Een kleine tweehonderd financiële professionals bezochten 15 mei Eye on Pensions ('s ochtends) en Eye on Wealth & Asset Management ('s middags) in kasteel de Wittenburg in Wassenaar.

De rode draad vormde de enorme dynamiek in de omgeving, zowel van pensioenfondsen als vermogensbeheerders,” constateert sectorleider Wealth & Asset Management Jeroen Preijde van EY achteraf. “Ook de noodzaak van samenwerking om de transitie tot een succes te maken, werd voortdurend benadrukt,” vult sectorleider Pensioenen Hildegard Elgersma van EY aan. “Door de Wet toekomst pensioenen worden bijvoorbeeld de banden tussen pensioen- en vermogensbeheer aanzienlijk nauwer.”

Communicatie en educatie

De twee seminars hadden hun eigen accenten, maar op hoofdlijnen ook veel overeenkomsten. Denk aan communicatie en educatie. Meerdere sprekers benadrukten het belang van de begeleiding van klanten en deelnemers. Elgersma: “De behoefte aan financieel advies is nog nooit zo groot geweest. Ook de keuzebegeleiding is zeker een taak voor pensioenfondsen.”

Duizelingwekkend bedrag

In het middagprogramma ging het over educatie tegen de achtergrond van de intergenerationale vermogensoverdracht van achttienduizend miljard dollar, zo blijkt uit een onderzoek van EY (bron: 2024 EY Global Wealth Management Industry Report). “De jonge generatie heeft absoluut begeleiding

nodig om te voorkomen dat ze onverstandige beslissingen neemt, maar geeft ook zelf aan deze behoefte te hebben,” zegt Preijde. “Klassieke vraag is dan natuurlijk: wie moet die educatie verzorgen? De overheid, marktpartijen of is het een kwestie van eigen verantwoordelijkheid?”

Competitieve markt

Andere opvallende inzichten volgens medeorganisator Boudewijn Chalmers van EY:

- ▶ Voor wie doen we het? - Het risico om te veel intern gericht te zijn is groot en gebeurt nog te vaak.
- ▶ Regievoering is belangrijker dan ooit - Partijen zijn steeds meer van elkaar afhankelijk en ook de communicatie met de deelnemers is voor pensioenfondsen belangrijk. Hetzelfde geldt voor wealth managers.
- ▶ Blijf de dialoog voeren - Onder tijdsdruk doen we niet vaak genoeg een stap terug om te kijken of we nog steeds met de juiste dingen bezig zijn.
- ▶ Hoe blijf je onderscheidend in een competitieve markt? - Organisch groeien is een van de grootste uitdagingen voor wealth & assetmanagers.

Boudewijn Chalmers

EY NL Wealth and Asset Management Consulting Leader
T +31 (0)6 2125 2335
E boudewijn.chalmers@nl.ey.com

Beoordeel duurzaamheidsverslag op basis van transparantie

Financiële instellingen zoeken aangrijpingspunten over wat toezichthouders precies van hen verwachten op het vlak van ESG (Environmental, Social en Governance). Op 15 mei gaf de Autoriteit Financiële Markten (AFM) een inkijkje tijdens de round table Sustainability in Banking van EY.

Bezuinig niet op een goede dubbele materialiteitsanalyse, want dat is de basis van alles. Dat was een van de kernboodschappen tijdens de drukbezochte round table over de implementatie van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Een van de vragen die al een tijdje in de sector rondzingt: vanuit welk perspectief kijken toezichthouders naar de duurzaamheidsrapportages van banken?

Transparantie

De AFM gaf aan de focus op transparantie te leggen. De centrale vraag is: verschaft een instelling transparant informatie over het duurzaamheidsbeleid? En is de informatie over dat beleid ook daadwerkelijk gestoeld op de werkelijkheid? Daarmee blijft de toezichthouder dus weg bij een inhoudelijke beoordeling over hoe ambitieus de duurzaamheidsdoelstellingen zijn. De verwachting is

dat De Nederlandsche Bank in haar toezicht wel meer die kant op gaat.

Holistische aanpak

Tijdens de round table bleek weer het belang van een holistische aanpak. Ten eerste omdat de wet- en regelgeving blijft komen. En die regels moeten we vooral als een geheel benaderen. Ook omdat CSRD zich focust op hoe je achter de schermen samenhang aanbrengt tussen strategie en governance. CSRD is dan ook een transformatie die organisaties in de volle breedte raakt.

Michael Schut

Partner EY Consulting Services
T +31 (0)6 2908 3774
E michael.schut@nl.ey.com

EY partner van techfestival The Next Web

Voor het derde jaar op rij nam EY onlangs als partner deel aan het techfestival The Next Web. Doelstelling: bijdragen aan verbinding tussen het tech-ecosysteem en gevestigde corporates.

Met rond de twaalfduizend bezoekers is The Next Web (TNW) een van Europa's toonaangevende tech-evenementen, dat dit jaar plaatsvond op 20 en 21 juni in Amsterdam. EY nam deel met een podiumprogramma en een netwerkzone, inclusief een mobiele padelbaan. Dat EY de spotlights van technologische vernieuwing opzoekt, is niet zo verwonderlijk volgens Erik de Heer van EY. “Meer en meer helpt EY klanten met hun digitale transformatie. We merken daarnaast dat onze relaties bij de grote corporates

steeds meer geïnteresseerd zijn in het ecosysteem van technologische startups.”

Jonge ondernemers

Hij vervolgt: “Die belangstelling richt zich bijvoorbeeld sterk op FinTechs en AI. Wij kunnen helpen om die werelden met elkaar te verbinden, omdat we in beide uitstekend thuis zijn. Niet alleen als accountants en adviseurs, maar ook omdat we al acht jaar aan de weg timmeren met EYnovation, ons programma voor startups en scale-ups.”

Het eigen sprekersprogramma van EY tijdens TNW was vooral bedoeld om jonge aanstormende techondernemers een podium te bieden rond thema's als Sustainable Future en Finance Disrupted. Ook meer gevestigde namen als Job van der Voort (Remote) en Constantijn van Oranje (Techleap) verzorgden een inleiding.

Scan voor een terugblik

Erik de Heer

Head of EYnovation Nederland
T +31 (0)6 2908 3282
E erik.de.heer@nl.ey.com

Hoe je de doorsnee lezer over duurzaamheid vertelt

Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer is voorloper op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en liet het duurzaamheidsverslag door EY controleren. Een vrijwillige keuze. In gesprek met Jan Slager van EY vertellen Ronald van Dijk (uitvoerend bestuurder Vermogensbeheer) en Joël Habets (Senior Investment Strategist) over het hoe en waarom.

Ronald van Dijk

Binnen de pensioensector waait sinds een paar jaar een andere wind als het gaat om duurzaamheid. Dat is niet alleen te zien aan de maatschappelijke discussies en de komst van nieuwe wetgeving, maar ook aan de manier waarop duurzaamheidsthema's op de

bestuursafdelingen landen. Tot voor kort was duurzaamheid een thema dat alleen door specialisten werd afgehandeld, maar inmiddels is het hele bestuur erbij betrokken. Duurzaamheid is *Chefsache* geworden.

Bewuste route

Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer is al geruime tijd voorloper op dit gebied. Het bestuur koos twee jaar geleden voor een apart duurzaamheidsverslag en vroeg accountant EY afgelopen jaar voor het eerst om naar het verslag te kijken. Een heel bewuste route, zo legt Habets uit: "We zien duurzaamheid als een belangrijk thema - zowel in ons beleggingsbeleid als in onze eigen organisatie. We wilden onze deelnemers en andere stakeholders beter informeren, maar tegelijkertijd ons reguliere jaarverslag niet complexer

Joël Habets

maken. Vandaar de keuze voor een separaat verslag. De keuze om dat te controleren, komt voort uit de wens om te professionaliseren. Het gaat ten slotte niet alleen om een goed verslag, maar we willen ook dat de processen aan de achterkant op orde zijn."

“

We wilden ons reguliere jaarverslag niet complexer maken

Duidelijk verhaal

Beiden zijn enthousiast over deze route. Van Dijk wijst erop dat zo'n verslag opstellen weliswaar uitdagend is - bijvoorbeeld omdat het lastig is om bepaalde data boven tafel te krijgen - maar dat zo'n traject ook een disciplinerend effect heeft. "Je wilt het verhaal over je beleid helder en duidelijk aan deelnemers vertellen. Het proces om tot zo'n duidelijk verhaal te komen is heel leerzaam, want het dwingt je om heel scherp na te denken over je beleid. Schrijven scherpt je eigen denken."

Leerpunten

De route leidde dus ook tot professionalisering van processen aan de achterkant. Waar zit dat concreet in? Habets: "Een accountant wil dat je aantoonbaar maakt dat de informatie over je beleid echt klopt. Een praktisch voorbeeld: een overzicht van onze investeringen in *green bonds*. De eerste vraag van een accountant is dan: 'Bewijs mij maar eens dat deze obligaties daadwerkelijk groen zijn. En hoe heb je in je proces geborgd dat hier niet de verkeerde obligaties tussen staan?' Wij hadden dit soort processen nog helemaal niet tot in dit soort detail op papier gezet. Dergelijke vragen spelen op meerdere terreinen en de gesprekken met EY hebben ons geholpen om de kwaliteit en de structuur van de informatieprocessen te verbeteren." Een ander leerpunt ligt bij het gebruik van de juiste indicatoren om het verhaal

over duurzaamheid goed uit te leggen. Habets: "Zeggen dat je jezelf committeert aan de afspraken uit het Parijs-akkoord is mooi. Maar het is veel beter als je in een grafiek laat zien hoe de CO₂-uitstoot van je portefeuille over de jaren daadwerkelijk afneemt. En wat er nog nodig is om de doelen te bereiken."

Doorsnee lezer

Waar het om gaat, is dat het verslag de juiste informatie biedt, zodat een doorsnee lezer daadwerkelijk begrijpt wat het duurzaamheidsbeleid behelst en hoe de keuzes uitpakken. In aanloop naar de invoering van de nieuwe Pensioenwet wordt begrijpelijke communicatie nog belangrijker. Van Dijk: "De betrokkenheid van deelnemers in het nieuwe stelsel groeit. Het zou dus zomaar kunnen dat een groep deelnemers straks kritischer naar onze duurzaamheidsprestaties kijkt." Kan het ook andersom uitpakken? Dat deelnemers die worden geconfronteerd met hun individuele pensioenverwachtingen niet geïnteresseerd zijn in duurzaamheid, maar vooral in hun eigen portemonnee? "Ja, dat is denkbaar," vervolgt hij. "In beide gevallen moeten we ons verhaal goed op orde hebben. En precies daarom ben ik blij met de exercities die we nu al hebben gedaan."

Onvolwassenheid

Een veel gehoorde verzuchting in de markt is dat de behoefte aan duurzaamheidsinformatie nog groter is dan wat organisaties, gespecialiseerd in informatiediensten, kunnen bieden. Hierdoor is het voor beleggers lastig de juiste duurzaamheidsinformatie op tafel te krijgen. Er is sprake van onvolwassenheid in de markt. Habets herkent het geluid, maar wil zich er niet achter

Het is vooral een kans

Een apart duurzaamheidsverslag opstellen is een flinke uitdaging, weten ze bij Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer. Tegelijk is het een ontzettend leerzaam proces, want als organisatie moet je het verhaal over je groene beleid zo helder mogelijk aan deelnemers vertellen. En dat biedt vooral kansen.

verschillen. "Het positieve is dat er steeds meer informatieproviders op de markt komen. Dit heeft de volledigheid en kwaliteit van de data vergroot. Het maakt de informatie ook beter te *challengen*."

“

Schrijven scherpt je eigen denken

Belangrijk verschil

"Bovendien is onze insteek ook: is bepaalde informatie er niet, dan moeten we ons best doen dat die er komt," benadrukt hij. "Als belegger kun je daar positief aan bijdragen. Blijf je bij de partijen waarmee wordt samengewerkt over een bepaald onderwerp doorvragen, dan gaat er vaak wel ergens een bal rollen." Van Dijk: "Wij dragen zelf zorg voor de vertaling van het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds naar de implementatie. De interne ESG-specialisten en portefeuillemanagers zorgen bij de orkestratie van de duurzaamheidsinformatie dat we de opties goed bekijken om de extra stap te maken. Deze capaciteit maakt een belangrijk verschil."

Snelkookpan

De professionalisering en standaardisering van financiële rapportages heeft meer dan honderd jaar gekost. De Europese CSRD-richtlijn vraagt van een grote groep bedrijven om in een paar jaar tijd iets vergelijkbaars te doen. Gelukkig kan digitale tooling hierbij helpen.

Waarom je ESG-geknutsel in Excel moet vermijden

Betrouwbare rapportages genereren over ESG (Environmental, Social en Governance) is niet eenvoudig, zeker nu de details van de eisen nog niet helemaal uitgekristalliseerd zijn. In gesprek met Marc Welters van EY benadrukt Daan Smulders (Technology Risk Leader bij EY) dat goede digitale tooling kan helpen. “Stap nu niet in de valkuil van houtje-touwtje-oplossingen, want dan heb je straks veel extra werk.”

Voor insiders zal het geen nieuws zijn: de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) - een Europese richtlijn voor duurzaamheidsrapportage - is een veelkoppig monster. Alleen al vanwege de omvang, reikwijdte en complexiteit - het aantal ESG-data-punten kan oplopen tot ruim duizend. De gevraagde informatie kijkt naar de eigen bedrijfsactiviteiten en de waarde-

keten met onder meer leveranciers en klanten. Maar dat is nog maar een van de factoren die de implementatie lastig maken. Smulders adviseert organisaties bij de automatisatie van de informatie-processen rond ESG-informatie en bij de identificatie van de pijnpunten. “De CSRD en de onderliggende ESRS (European Sustainability Reporting Standards) zijn al beschikbaar.

Van daaruit moeten de functionele specificaties worden opgesteld waaraan een IT-toepassing moet voldoen. Op basis daarvan maak je keuzes over welke tooling je inzet en hoe je die inricht.”

Onderbouwde keuzes

Niettemin mag dat volgens Smulders geen excuus zijn om af te wachten tot

alles in beton gegoten is. En al helemaal niet om de rapportageprocessen op te zetten met houtje-touwtje-oplossingen, zoals Excel of Power BI-toepassingen. Hij is daar heel duidelijk over: “Daar krijg je later spijt van. Verschillende leveranciers - van grote ERP-softwarehuizen tot gespecialiseerde bedrijven - werken aan oplossingen die speciaal voor datacollectie en ESG-rapportagedoeleinden zijn gebouwd. Daar zijn ze misschien wat laat mee begonnen, maar er wordt nu echt hard aan gewerkt. Ik adviseer relaties om daar goed onderzoek naar te doen en een onderbouwde keuze te maken, omdat het om belangrijke bedrijfsprocessen gaat. Bovendien: de diversiteit aan informatiebronnen is zo groot dat het handmatig simpelweg niet te doen is.”

“

Staan de detail-eisen van de wet wel in verhouding tot het doel?

Creativiteit

Het is wel helder dat het lastig is om met CSRD-rapportageprocessen een schoonheidsprijs te winnen. Een van de uitdagingen is dat de data overal vandaan moet komen. Uit een veelheid aan interne bronnen, maar ook van partijen in de productie- en logistieke ketens - als gevolg van de verplichting om ook over de waardeketen te rapporteren. Smulders erkent dat juist de hoeveelheid databronnen een uitdaging vormt. “Veel van die data komen niet uit de kern van je systemen, zoals bij financial reporting. Ik schat dat de meeste organisaties ongeveer de helft van genoemde datapunten vrij goed

kunnen invullen. De andere helft vergt de nodige creativiteit om betrouwbare data te verkrijgen en voor de rapportage te bewerken.”

Betrouwbaarheid

Naast de veelheid aan bronnen is ook de betrouwbaarheid van data een punt van zorg. Zeker bij data uit externe bronnen is de betrouwbaarheid niet gegarandeerd, benadrukt Smulders. Denk daarbij aan data over ontbossing, die als basis dient om de klimaat-effecten in je productieketen in kaart te brengen. “Die data kun je bijvoorbeeld versterken met een FinTech die satelliet-informatie verwerkt. Dat kan uiterst betrouwbaar zijn, maar je hebt er weinig grip op.”

Volwassen worden

Toch relativeert hij ook: “Bedenk dat de regelgeving nu nog spreekt over accountants die met zogeheten *limited assurance* naar de rapportages moeten kijken. Over drie jaar gaan de eisen omhoog naar *reasonable assurance*: pas dan moet de accountant ook naar de systemen kijken die de rapportage opleveren. Dus er is wat tijd om de leercurve door te maken. Meer in algemene zin: ik maak weleens de vergelijking met de komst van de Sarbanes-Oxley Act, die onder meer hogere eisen stelde aan hoe grote bedrijven hun cijfers consolideren. Dat gebeurde vaak nog met spreadsheets, maar de aanpak werd toch in hoog tempo volwassen.”

Schijnzekerheden

Toch komt bij dit alles ook de vraag op: staan de detaileisen van de wetgeving wel in verhouding tot het achterliggende doel? Dat is tenslotte om inzicht te geven in hoe duurzaam producten of diensten van een organisatie zijn, en welke verbeterstappen worden gezet voor een ‘meer sustainable’ economie. Is het daar-

voor nodig om zulke gedetailleerde data op te lepelen? Levert dat geen schijnzekerheden op? En is het niet beter om te streven naar ongeveer goed dan het risico van exact fout? “Stuk voor stuk zijn dat relevante vragen. Het eerlijke antwoord is dat ik hoop dat we ook op dit punt de komende jaren een leercurve zien.”

“

We gaan de komende jaren een steile leercurve zien

Serius sturen

Overigens schuilt een deel van de antwoorden volgens Smulders ook in de ambitie van bedrijven zelf. Hij ziet dat sommige voorlopers, die hun duurzaamheidsambities heel serieus nemen, ook al behoorlijk volwassen zijn in de rapportageprocessen. “Dat is logisch, want als je serieus bezig bent met je duurzaamheidsstrategie, wil je er ook serieus op kunnen sturen. En het gevolg is dat deze voorlopers dan ook minder moeite hebben om aan de nieuwe rapportageverplichtingen te voldoen.”

Daan Smulders

Partner EY FSO Technology Risk
T +31 (6) 2125 2758
E daan.smulders@nl.ey.com

Alfabetsoep

Het normenkader van de Europese Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) is een stuk ruimer van opzet dan de frameworks van de International Sustainable Standards Board (ISSB) en de Securities and Exchange Commission (SEC). De verwachting is dat vooral de eerste twee frameworks naar elkaar toe groeien.

Verandert de 'alfabetsoep' van ingrediënten?

Wereldwijd committeren bedrijven zich steeds meer aan ambitieuze klimaatdoelstellingen, inclusief rapportages over duurzaamheid. Maar de ruime hoeveelheid normenkaders neemt snel af. Wereldwijd blijven er nog drie frameworks over, constateert Michiel van der Lof van EY.

Veel bedrijven in verschillende delen van de wereld houden zich bezig met *sustainability reporting*. Vaak verwijzen ze naar normenkaders, zoals TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures), SASB (Sustainable Accounting Standards Board), GRI (Global Reporting Initiative) en CDP (Carbon Disclosure Project) - afkortingen die we in de volksmond ook wel de 'alfabetsoep' noemen. Die frameworks zijn onderling slecht vergelijkbaar en daarom was er behoefte aan één wereldwijd raamwerk. Omdat de IASB (International Accounting Standards Board) zich met succesvolle accountingstandaarden

bewezen heeft, leek dat de aangewezen partij om standaarden voor duurzaamheid op te stellen.

“

Rapportages gaan het klimaatprobleem niet oplossen

Vier elementen

Momenteel is de International Sustainable Standards Board (ISSB, zusterorganisatie van de IASB) daar druk mee bezig. Daarnaast heeft de

Europese Unie besloten om zelf ook een normenkader te ontwikkelen: de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Daarmee is het perspectief van één globaal regime op korte termijn van de baan. Waar de rest van de wereld vermoedelijk overgaat op ISSB, doet Europa dat dus niet. Om het nog wat ingewikkelder te maken, hebben de Amerikanen gekozen voor een eigen stelsel: de SEC Climate Rule (U.S. Securities and Exchange Commission). Kortom, er zijn nu drie frameworks: ISSB, CSRD en SEC. En die hebben vier elementen gemeen: governance, strategie, risicomanagement en statistieken/doelen.

Administratieve last

Veel landen kiezen ervoor om de ISSB-standaarden te implementeren. Brazilië en Turkije zijn er al ver mee, terwijl landen als Australië, Japan en het Verenigd Koninkrijk zich nog voorbereiden. De ISSB-standaarden zijn puur geschreven voor investeerders en dat geldt in feite ook voor de SEC Climate Rule. Europa gaat met CSRD een stap verder door ook verslaglegging te verplichten die relevant is voor andere partijen. Bijvoorbeeld voor stakeholders die belang hebben bij het effect dat een bedrijf op de directe omgeving uitoefent. Uitbreiding met extra stakeholders leidt vanzelfsprekend tot verzwarende van de administratieve last.

Beperkte scope

De CSRD bevat bovendien veel meer standaarden. ISSB heeft alleen een algemene standaard en een standaard voor klimaat-informatie. Inmiddels heeft ISSB aangekondigd dat ze de komende twee jaar een biodiversiteitsstandaard en een standaard voor human capital ontwikkelt. In de toekomst volgen er meer standaarden.

Op termijn ontwikkelt ISSB mogelijk een vergelijkbaar aantal standaarden zoals CSRD nu kent. In de pijplijn zitten onder andere al standaarden over governance en mensenrechten. De SEC Climate Rule hanteert een beperktere scope door uitsluitend naar klimaatrisico's te kijken. Dit framework heeft verder geen oog voor klimaatkansen.

Gelijk speelveld?

Maar is er wel een gelijk speelveld voor organisaties die actief zijn in verschillende mondiale gebieden? Dat is de vraag. CSRD vereist meer inspanningen dan andere raamwerken. Tegelijk is de verwachting dat CSRD en ISSB in de toekomst naar elkaar toe groeien. Daarnaast: veel niet-Europese bedrijven hebben activiteiten op ons continent. Als zij beursgenoteerd zijn of een bepaalde omvang hebben, moeten zij verplicht rapporteren conform de CSRD-regels. Een hoofdkantoor in Europa is daarvoor geen vereiste.

Triple compliance

Als bedrijven meer dan een framework moeten toepassen, dan is de uitdaging om de overeenkomsten en de verschillen te identificeren. Het spreekt voor zich dat het belangrijk is om gebruikers niet in de war te brengen. Dat gevaar ligt op de loer als de rapportages over hetzelfde onderwerp verschillende informatie communiceren. Daarom is het voor organisaties die zowel conform de normenkaders van CSRD als ISSB rapporteren in één duurzaamheidsverslag (*dual compliance*) belangrijk om informatie voor investeerders en andere stakeholders duidelijk van elkaar te scheiden. Verslaglegging volgens drie frameworks kan overigens ook voorkomen. Neem een Nederlands bedrijf met beursnoteringen in New York en Londen. Dat moet sowieso aan CSRD en SEC voldoen, maar ook aan ISSB als het Verenigd Koninkrijk volgens verwachting kiest voor invoering van dat normenkader.

Metten is managen

De Europese regels (CSRD) en ISSB vereisen niet dat een bedrijf een transitieplan of -strategie

heeft. Maar dat moeten ze dan wel rapporteren. Bovendien: wie wel een transitieplan heeft opgesteld, moet ook rapporteren over de voortgang. Dan wil je natuurlijk niet jaar op jaar melden dat er geen voortgang is geboekt. De regels kunnen in dat opzicht als *incentive* dienen. Maar rapportages alleen zijn natuurlijk niet genoeg. De hoop is dat dankzij het principe 'metten is managen' mensen en bedrijven zich meer bewust worden van de duurzaamheidsrisico's en -kansen. En dat ze daar ook naar zullen handelen.

Andere dynamiek

Want uiteindelijk draait het om de onderliggende acties. Rapportages gaan het klimaatprobleem niet oplossen, maar zetten kansen en risico's wel veel beter in het daglicht. Het wordt zo voor investeerders en kapitaalverschaffers veel duidelijker in welke bedrijven en sectoren ze kunnen investeren om een bijdrage te leveren aan de energietransitie. Een verplichte rapportage geeft een andere

“
Uiteindelijk draait het om de onderliggende acties

dynamiek dan wanneer bedrijven informatie op vrijwillige basis verstrekken. Zeker als daar een bepaalde mate van accountantscontrole aan is gekoppeld. Bedrijven die hun duurzaamheidsverslag serieus aanpakken, zouden daarvan voordeel kunnen hebben bij het aantrekken van kapitaal.

Connectie met jaarrekening

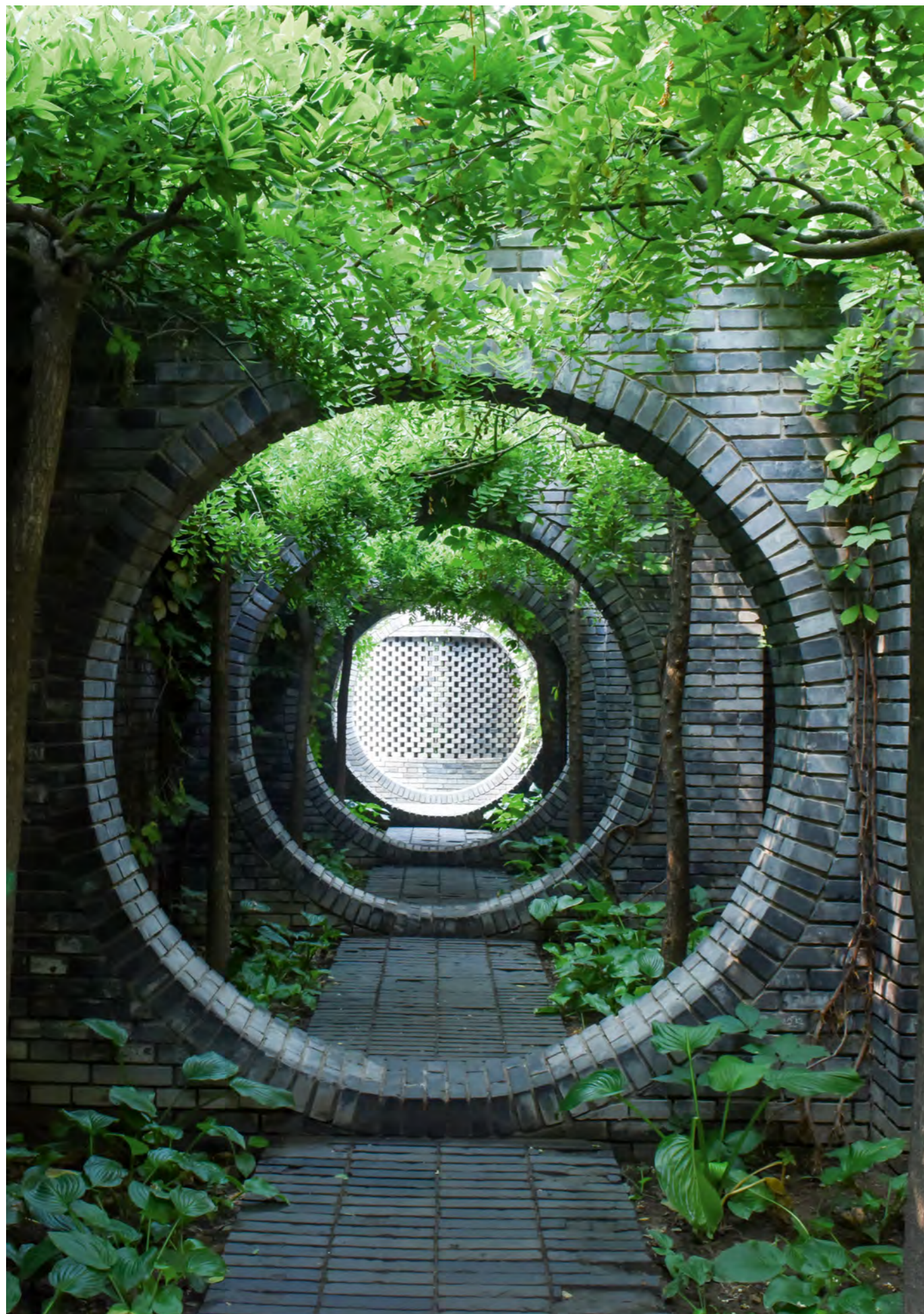
Nu sustainability reporting volwassen wordt, komt er ook meer zicht op de grootste valkuilen. Een risico is bijvoorbeeld dat de rapportage in één bedrijfskolom, bijvoorbeeld de boekhouding, wordt ondergebracht. Terwijl succesvolle ondernemingen dit vraagstuk juist met meerdere afdelingen tegelijk oppakken. Dus niet alleen met de financiële functie, maar ook met de duurzaamheidsafdeling, juridische zaken en de business zelf. Wat bovendien weleens wordt vergeten, is dat er een connectie moet zijn tussen duurzaamheidsinformatie en de jaar-

rekening. Een besluit tot vergaande elektrificatie door een transportbedrijf kan bijvoorbeeld een forse impact hebben op de boekhoudkundige waardering van het bestaande wagenpark. Ten slotte is voor assurance een goede governance en een doelmatige interne controle noodzakelijk. Anders is het voor een accountant waarschijnlijk onmogelijk om het duurzaamheidsverslag van een handtekening te voorzien.

Michiel van der Lof

Global Leader EY Corporate Reporting Services
T +31 (0)6 2125 2634
E michiel.van.der.lof@nl.ey.com

Weg met de extreme focus op risico's

Door Nancy Kamp-Roelands

Hoewel met klimaatverandering decennialang weinig is gedaan, krijgt duurzaamheid nu vaste voet aan de grond. Ook in de financiële sector, die overigens nog genoeg te doen heeft.

Leiden strenge verslaggevingsregels voor duurzaamheid ook tot een betere samenleving? Of blijft het effect beperkt tot meer volwassen rapportages over Environment, Social en Governance (ESG)? Hoe dan ook, voor mij is de kern dat betere informatie leidt tot een beter inzicht en daardoor tot betere besluitvorming. Het hangt vervolgens van het ambitieniveau van individuele organisaties af of dat ook daadwerkelijk leidt tot betere duurzaamheidsprestaties. Daarbij is veelal sprake van een spanningsveld tussen aandeelhouders- en stakeholdersbelangen. Zeker in de financiële sector zie je veel Angelsaksische aandeelhoudersbelangen. Zolang dit het geval is, zet dat enigszins een rem op een positieve duurzame ontwikkeling.

Dat is geen reden voor pessimisme of cynisme, ook al is met klimaatverandering decennialang niets gedaan. Stukken die ik begin deze eeuw schreef voor de Raad voor de Jaarverslaggeving behandelen precies de onderwerpen die ik nu terugzie in de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Niettemin is Nederland al jaren koploper op het gebied van duurzaamheid en onze financiële sector loopt wat dat betreft keurig in de pas. Het valt de sector bijvoorbeeld te prijzen dat de relevantie van een belangrijke nieuwe gedragsregel, de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD), direct is erkend. Helaas is onder invloed van met name Frankrijk die weerstand bood - later gevolgd door Spanje en Italië - de rol van de financiële sector rond deze CSDDD gemarginaliseerd.

Met de komst van onder andere de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en de CSRD is het onderdeel governance eindelijk goed in wetgeving verankerd. Want het gaat natuurlijk om *the tone at the top*, om de mindset van bestuurders en commissarissen. Hoewel al twintig jaar van

ondernemingen wordt gevraagd om in hun bestuursverslag iets te zeggen over de niet-financiële aspecten van de bedrijfsvoering, was hun focus in het verleden behoorlijk *biased*. Toch geloof ik sterk in verandering van die mindset. In de remuneratieparagraaf in jaarverslagen van financiële instellingen zien we duurzaamheid bijvoorbeeld steeds meer inbedding krijgen. Dat is een hoopvol gegeven.

Desondanks ligt er nog genoeg werk voor de financiële sector. Wat mij betreft mag de extreme focus op risicomanagement plaatsmaken voor een meer proactieve, op innovatie gerichte houding. De sector is traditiegetrouw sterk in scenario-analyses. Niet alleen rond de eigen portfolio's, maar ook voor andere sectoren. Zo kunnen instellingen kansen en risico's voor de lange termijn heel nauwkeurig in kaart brengen en met de buitenwereld delen. Bij voorkeur in een overzichtelijk format, zeg ik er meteen bij. De financiële sector is van oudsher geneigd de verslaggeving zo omvangrijk te maken dat gebruikers door de bomen het bos niet meer zien. Het *good old* waardecreatiemodel van Integrated Reporting is een uitstekend hulpmiddel om helder en compact weer te geven welke activiteiten voor welke stakeholders op touw zijn gezet. *'Less is more'*, maar tegelijk ook *'What gets measured gets managed'*. Combineer dat met een duidelijke focus, een langetermijnvisie en een heleboel ambitie. Dan heb ik er wel vertrouwen in.

Nancy Kamp-Roelands is hoogleraar Niet-Financiële Informatie, Integrated Reporting en Assurance aan de faculteit Economie en Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen.

Vorbij de details

CSRD levert ongetwijfeld veel extra informatie op voor stakeholders. Maar ontstaat er ook meer inzicht in de duurzaamheidsprestaties van ondernemingen? Die vraag moet centraal staan, maar kan zomaar uit het zicht verdwijnen als er te veel aandacht gaat naar de uitdaging om alle informatie boven tafel te krijgen. Een gemiste kans, blijkt uit deze round table.

Waarom CSRD geen simpel succesrecept is

Het is soms zoeken naar een begrijpelijke manier om volgens de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) te rapporteren, vinden Mariska van Donge (hoofd Duurzaamheid bij a.s.r.), Roderik Meeder (Manager Group- and ESG-Reporting bij Rabobank) en Nelmar Hamman (partner bij EY) in gesprek met Marc Welters van EY.

“Ook de beste consultant weet niet hoe hoog de lat wordt gelegd.”

Rapporteren over duurzaamheid en daarmee bijdragen aan een transitie naar een betere wereld. Niemand kan eigenlijk tegen die achterliggende doelstelling van CSRD zijn. Maar de nieuwe Europese wetgeving levert specialisten behoorlijk wat hoofdbrekens op, want eenvoud bestaat niet in dit domein. Nu zijn financiële instellingen wel gewend aan complexiteit en regulering. En je kunt dus redeneren dat ze het daardoor wat gemakkelijker hebben dan de rest van het bedrijfsleven.

Hoe ervaren jullie dit?

Hamman: “Vanuit onze onderzoeken en de praktijk zie ik dat Nederlandse financiële instellingen er internationaal vrij goed voor staan. Niet omdat ze wel gewend zijn aan regelgeving, maar vooral omdat duurzaamheid en het daarbij behorende beleid al jaren goed is geïncorporeerd. In sommige zuidelijke landen beginnen ze nu pas met materialiteitsanalyses, in Nederland zijn de meeste instellingen

al voorbij dat stadium. Verder kun je wel stellen dat financiële instellingen bekend zijn met de verplichte stress-testing. En daarmee ook de lens van duurzaamheidsrisico's al langere tijd hanteren. Verzekeraars zijn sowieso gewend om met langetermijnscenario's te werken. Ook dat zit natuurlijk in het hart van wat je nodig hebt om naar duurzaamheid te kijken. Ondernemingen buiten de financiële sector hebben veel minder ervaring met dergelijke projecten.”

Mariska van Donge
Hoofd Duurzaamheid
a.s.r.

Meeder: "Wij zijn inderdaad al langere tijd serieus bezig met duurzaamheidsverslaggeving en dat helpt natuurlijk. CSRD is niet specifiek ontwikkeld voor banken en daar ligt een van de grote uitdagingen. Verslaggevingstechnisch komt het daardoor niet altijd goed uit de verf, zo ervaren we nu ook bij de implementatie. We zouden het liefst vanuit onze eigen strategie uitleggen hoe we de duurzaamheidsstrategie uitvoeren, maar dat staat hier en daar op gespannen voet met de gedetailleerde voorschriften van CSRD."

Van Donge: "Financiële instellingen hebben ervaring met de rapportage over duurzaamheid, bijvoorbeeld vanuit de verplichtingen van SFDR

(Sustainable Finance Disclosure Regulation). Daardoor hebben we veel geleerd over hoe om te gaan met wisselende datakwaliteit- en beschikbaarheid. Dit is ook relevant bij de implementatie van CSRD. Ondanks deze ervaring zijn er veel nieuwe aspecten voor financiële instellingen. Denk aan het concept van de IROs (Impact Risk Opportunities), dat bedrijven dwingt om zowel vanuit risico's als kansen van duurzaamheid te redeneren. Hoewel dit waardevol is, is het een heel andere benadering voor onze sector, die traditioneel vooral gewend is om in risico's te denken."

“
Het gevaar bestaat dat transparantie leidt tot meer onduidelijkheid

Meeder: "Dat is inderdaad best een ingewikkelde draai, ook voor een bank. En over die lens waardoor je gaat kijken: daarvoor geldt ook dat je toekomstgericht moet rapporteren. Ook dat is een enorme verandering. Eigenlijk weet niemand precies hoe dat moet en hoe hoog de lat daarbij wordt gelegd. Ook de beste consultant niet. We zullen het gaandeweg moeten ontdekken. *We live in interesting times.*"

Hamman: "Absoluut. In essentie gaat het om een businesstransformatie. Het is meer dan een compliance-exercitie."

De wetgeving heeft een hoger maatschappelijk doel. En daarmee komt ook de vraag op of de CSRD-rapportage straks uitlegbaar is aan de maatschappij?

Van Donge: "Het is een van de grootste uitdagingen om de rapportage niet te ingewikkeld te maken en een begrijpelijk duurzaamheidsverslag op te stellen. De AFM ziet erop toe dat de rapportage begrijpelijk moet zijn. De regels zijn echter complex en omvangrijk. Het wordt daarmee een zoektocht, zeker omdat niet alle informatie op dit moment voldoende beschikbaar is. En dan heeft iedereen ook nog eens te maken met de schaarste aan professionals die op dit vlak voldoende kennis en ervaring hebben. Het is belangrijk om duidelijk en realistisch te zijn over de haalbaarheid en uitdagingen, zodat een open gesprek met de maatschappij over het beleid mogelijk is."

Meeder: "De maatschappij verwacht antwoorden op lastige vraagstukken. In ons geval bijvoorbeeld over hoe je omgaat met de financiering aan boeren in tijden van de stikstofcrisis. Maar op deze en andere gebieden liggen ethische vraagstukken of dilemma's. Sommige mensen in Nederland vinden dat we maar gewoon moeten stoppen om boeren te financieren. Maar hoe ethisch is dat? Daar speelt natuurlijk - naast stikstof - ook een groot sociaal

Roderik Meeder
Manager Group- and ESG-Reporting
Rabobank

aspect. Het verhaal over dergelijke dilemma's is echter heel anders dan de gedetailleerde informatie waar CSRD op aanstuurt. Bovendien, de jaarrekening is nu al onbegrijpelijk voor de meesten. Straks komen er misschien wel zestig pagina's aan informatie bij..."

Van Donge: "Het verhaal achter de cijfers. Daar gaat het om. En als je dat goed voor het voetlicht brengt, dan kun je dingen voor elkaar krijgen en duurzaamheid een impuls geven. In je eigen organisatie, maar ook in de waardeketen."

Hamman: "Een goede dialoog met stakeholders is belangrijk om te zorgen dat zo'n verhaal in de maatschappij kan

landen. En daar hebben de meeste instellingen gelukkig al wel veel ervaring mee."

Van Donge: "Niettemin, zodra de CSRD-rapporten uitkomen, worden er vergelijkingen tussen instellingen gemaakt en daar kunnen conclusies aan worden verbonden. Het is niet ondenkbaar dat de context en het grote verhaal dan uit het oog worden verloren. Als we er niet in slagen een leesbaar rapport op te leveren, kan dat zomaar veel vragen oproepen. Wat voor instellingen kan betekenen dat ze zaken nader moeten toelichten of uitleggen."

“
De maatschappij verwacht antwoorden op lastige vraagstukken

Hamman: "Dat zou erg jammer zijn, want waar CSRD om gaat is natuurlijk dat instellingen hun energie richten op meer duurzaamheid. Dat transparantie prikkelt tot duurzaamheid. Maar ik zie ook het gevaar dat transparantie juist kan leiden tot meer onduidelijkheid. Precies daarom is het goed als instellingen de rapportage vooral presenteren als een manier om het gesprek met de maatschappij te voeren."

Hoe dan ook is duidelijk dat CSRD geen ultieme waarheden gaat opleveren. En de vurig gewenste vergelijkbaarheid is misschien wel een van de valkuilen?

Meeder: "Financiële instellingen zijn totaal verschillend, simpelweg omdat ze verschillende activiteiten en diensten hebben. En dus is elke poging om vergelijkbaarheid te creëren - een van de uitgangspunten onder CSRD - in mijn ogen moeilijk haalbaar. Vergelijkbaarheid in de tijd is prima te doen en kan zinnige informatie opleveren. Maar tussen organisaties is het echt heel ingewikkeld. Het zou moeten gaan om een getrouwe weergave en relevantie. En ik zou wensen dat accountants ook meer met die blik ernaar kijken."

Nelmary Hamman
Partner
EY

5 vragen over netto-nul

Netto-nul uitstoot in 2050 is een ambitieuze doelstelling. Liggan we voldoende op schema? We vroegen het Taco Bosman van EY.

1 Wat zijn netto-nul en de netto-nultransitie?

“Netto-nul is het punt dat wij als samenleving bereiken op het moment dat al onze uitstoot onvermijdbaar is en we die vervolgens compenseren door evenveel emissies uit de lucht te halen. De reis om die status te bereiken, noemen we de netto-nultransitie. Dat klinkt heel simpel, maar tot ongeveer drie jaar geleden is er flink wat discussie geweest over de definitie

van netto-nul. Met de komst van het Science Based Target initiative (SBTi) is gelukkig wel sprake van een eenduidige opvatting.”

2 Welke rol spelen financiële instellingen en pensioenfondsen in deze transitie?

“Een cruciale rol. Ze kunnen vanzelfsprekend kijken naar de samenstelling van hun eigen portfolio en daarbij kiezen voor bedrijven die

actief deelnemen aan de energietransitie. Maar ook: de financieringsmogelijkheden beperken voor activiteiten of organisaties die niet beschikken over een robuust transitieplan. En aanvullende voorwaarden stellen als ze leningen verstrekken. Andersom kunnen ze de financiering intensiveren aan partijen die zich wel conformeren aan netto-nul-businessmodellen en geld steken in startups die een bijdrage leveren aan de energietransitie.”

3 En hoe kunnen de leiders van financiële instellingen een bijdrage leveren?

“Door te focussen op langetermijnwaardecreatie. Dat vraagt van hen dat zij de kansen en risico's van klimaatverandering en de energietransitie helder in beeld hebben. Maar ook dat zij daar transparant en geloofwaardig over kunnen communiceren. *Greenwashing* is een reputatierisico dat keihard wordt afgestraft. Bestuurders moeten daarnaast waken voor *greenwashing*, doelstellingen verkondigen zonder bewijs dat die haalbaar zijn. Op *greenhushing* – totaal over duurzaamheidsinitiatieven zwijgen – zit helemaal niemand te wachten.”

4 Zie je verschillen in de aanpak en urgentie van decarbonisatie bij organisaties in de Nederlandse markt in vergelijking met de internationale markt?

“Perceptie speelt daarbij een rol. Van internationale contacten uit vooral Amerika en Azië-Pacific hoor ik regelmatig dat zij de Nederlandse financiële sector beschouwen als voorloper in vergroening. Verder zien we verschillen in geografische markten. De hoeveelheid groene stroom die in China opgewekt wordt, is gigantisch. In Amerika is een budget van 1,4 biljoen dollar beschikbaar voor infrastructuur om de energietransitie te stimuleren. In Nederland zijn we intussen ook goed in beweging. De capaciteit van Nederlandse wind- en zonneparken is de afgelopen jaren enorm gestegen. In april dit jaar was 72 procent van alle opgewekte elektriciteit afkomstig van hernieuwbare bronnen. Dat is echt een mijlpaal, want een jaar geleden was dat nog maar 52 procent.”

5 Hoe zie je het landschap van de netto-nultransitie en decarbonisatie evolueren in de komende vijf tot tien jaar?

“Er bestaat nog steeds geen perfecte berekening van uitstoot. Bedrijven en instellingen zullen betere inzichten moeten genereren, zodat ze hun uitstoot, doelstellingen en initiatieven scherper kunnen definiëren. Het moet consistent en verfijnder, onder andere met behulp van bijvoorbeeld AI. Ruim tweehonderd Nederlandse organisaties hebben zich gecommitteerd aan het SBTi. Dat lijkt een flink getal, maar dat moet echt fors omhoog.”

Taco Bosman

Partner EY Climate Strategy & Disclosure
T +31 (0)6 2908 3847
E taco.bosman@nl.ey.com

EY exists to build a better working world, helping create long-term value for clients, people and society and build trust in the capital markets.

Enabled by data and technology, diverse EY teams in over 150 countries provide trust through assurance and help clients grow, transform and operate.

Working across assurance, consulting, law, strategy, tax and transactions, EY teams ask better questions to find new answers for the complex issues facing our world today.

EY refers to the global organization, and may refer to one or more, of the member firms of Ernst & Young Global Limited, each of which is a separate legal entity. Ernst & Young Global Limited, a UK company limited by guarantee, does not provide services to clients. Information about how EY collects and uses personal data and a description of the rights individuals have under data protection legislation are available via ey.com/privacy. EY member firms do not practice law where prohibited by local laws. For more information about our organization, please visit ey.com.

© 2024 Ernst & Young Accountants LLP. All Rights Reserved.

ED None
155010942

This material has been prepared for general informational purposes only and is not intended to be relied upon as accounting, tax, legal or other professional advice. Please refer to your advisors for specific advice.

ey.com/nl

Kan goed voor het klimaat ook goed voor de business zijn?

Duurzaamheid is geen vijand meer van zakelijk succes, het is een voorwaarde ervoor. EY helpt u de slag te maken naar een duurzaam bedrijfsmodel. Niet op basis van dromen, maar geleid door harde inzichten, concrete doelen en bewezen transformatiemethodes. Kijk voor meer informatie op ey.nl/sustainability

EY Sustainability.
Duurzaamheid, hard gemaakt.

The better the question. The better the answer. The better the world works.